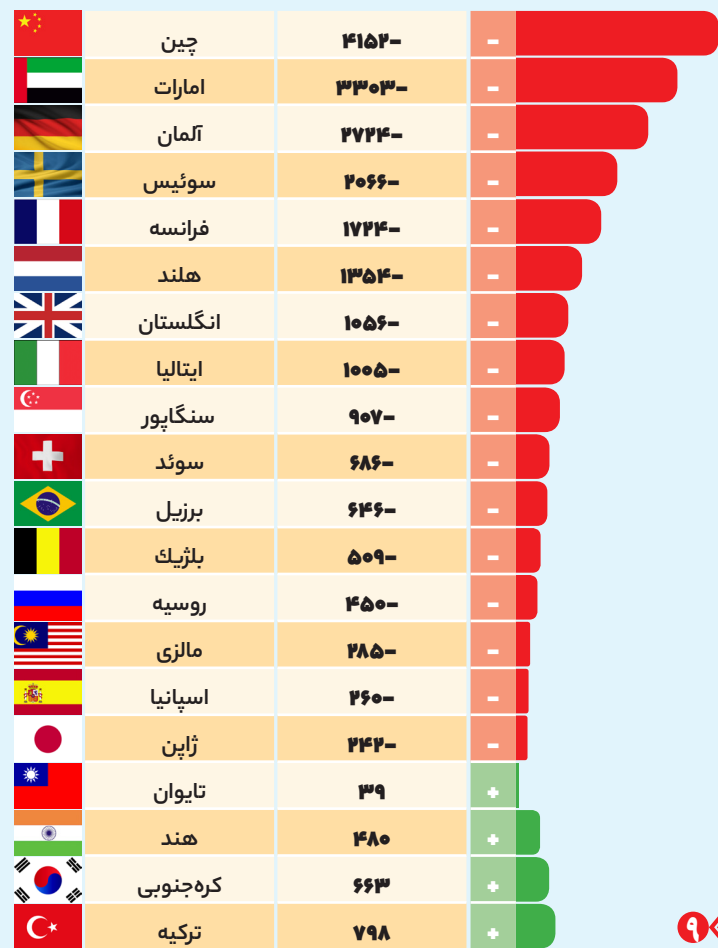


## بررسی آمار تجارت خارجی ایران ۲ سال پس از برجام

### تراز منفی ۸۰ درصدی با ۲۰ کشور دنیا



۹

## کارشناسان سناریوهای پس از خروج آمریکا از برجام را تحلیل می‌کنند

# نه به برجام بدون آمریکا

بهزاد احمدی: اروپا ظرفیت ادامه برجام را ندارد ■ نصرت... تاجیک: نباید خود را معطل امروز و فردای ترامپ کنیم ■ نوذر شفیعی: خروجی همه چانه‌زنی‌های ترامپ تشدید فشارها بر ایران است ■ محمدجواد جمالی: برجام فقط برای آمریکا خوب است ■ سید حسین نقوی حسینی: هیچ‌گونه توافق جدیدی را نمی‌پذیریم

صفحه‌های ۳ و ۱۱ را بخوانید



### ترامپ ضمن اعلام خروج آمریکا از برجام: بالاترین سطح تحریم‌ها را علیه ایران اعمال می‌کنیم

دونالد ترامپ، رئیس‌جمهور آمریکا روز سه‌شنبه تصمیم خود را درباره «برنامه جامع اقدام مشترک» (برجام) یا توافق هسته‌ای ایران و گروه ۵+۱ اعلام کرد. وی گفت: «ایران و پنج کشور عضو دائم شورای امنیت سازمان ملل (آمریکا، فرانسه، انگلیس، روسیه و چین) به علاوه آلمان در تیرماه سال ۱۳۹۴ به توافقی دست یافتند که قرار بود در ازای ایجاد محدودیت در بخش‌هایی از فعالیت‌های هسته‌ای ایران، همه تحریم‌های بین‌المللی و یک‌جانبه مرتبط با برنامه هسته‌ای ایران رافع کند.»

ترامپ گفت: «این به اصطلاح توافق قرار بود از ایالات متحده و متحدان ما در برابر جنون بمب هسته‌ای ایران محافظت کند، سلاحی که تنها بقای رژیم ایران را به خطر خواهد انداخت.» وی درباره برجام اظهار داشت: «این توافق در واقع به ایران اجازه داد غنی‌سازی اورانیوم را ادامه دهد و با گذشت زمان به آستانه گریز هسته‌ای برسد.»

ترامپ تصریح کرد: «در زمانی که آمریکا از بیشترین اهرم فشار برخوردار بود، این توافق فاجعه‌بار میلیاردها دلار پول که برخی از آنها پول نقد بودند در اختیار این حکومت-ورژیم تروریسم وحشتناک آن - قرار داد که برای من به‌عنوان یک شهروند آمریکا شرم‌آور بود.»

ترامپ در ادامه مدعی شد آمریکا در سال ۲۰۱۵ می‌توانست به «توافقی سازنده» دست پیدا کند. او گفت: «در آن زمان می‌توانستیم به آسانی به توافقی سازنده دست پیدا کنیم.»

ترامپ افزود: «امروز ما شواهد قطعی داریم که این وعده‌های ایران دروغ بودند.»

رئیس‌جمهور آمریکا با استناد به اسناد ادعایی نخست‌وزیر رژیم صهیونیستی گفت: «هفته گذشته اسرائیل اسناد اطلاعاتی منتشر کرد که سابقه ایران در زمینه دنبال کردن سلاح‌های هسته‌ای را نشان داد.» وی ادامه داد: «من قبلاً گفته‌ام که اگر نتوان برجام را اصلاح کرد، در آن نمی‌مانیم.»

ترامپ گفت: «در لحظات آینده، سندی برای بازگرداندن تحریم‌های هسته‌ای علیه ایران امضا می‌کنم؛ بالاترین سطح تحریم‌های اقتصادی را اعمال خواهیم کرد.»

وی اضافه کرد: «هر کشوری که به ایران برای دستیابی به سلاح کمک کند به‌شدت توسط ایالات متحده تحریم خواهد شد. آمریکا با رشوه‌های گروگان گرفته نخواهد شد.»

ترامپ در ادامه گفت: «ایالات متحده دیگر وعده‌های پوچ نمی‌دهد. وقتی که من وعده می‌دهم به آن عمل می‌کنم.» او افزود: «این اقدام، آمریکا را بسیار امن‌تر خواهد کرد.»



### رئیس‌جمهور در واکنش به خروج آمریکا از برجام: آمریکا هیچ‌گاه به تعهداتش پایبند نبوده است

حسن روحانی طی سخنانی در واکنش به خروج آمریکا از برجام با بیان اینکه امشب شاهد یک تجربه مهم تاریخی بودیم، اظهار کرد: «همان سخنی که از ۴۰ سال پیش آن را تکرار کرده و همچنان تکرار می‌کنیم، توافق افتاد و آن اینکه کشور ایران همیشه به تعهدات خود پایبند بوده و آمریکا کشوری است که هیچ‌گاه به تعهداتش پایبند نبوده است.»

روحانی افزود: «تاریخ به‌خوبی شاهد این بوده است که آمریکا نسبت به ملت بزرگ ایران و سایر ملت‌های منطقه همواره رفتار خصمانه‌ای داشته است. از کودتا علیه دولت قانونی مصدق گرفته تا مداخلات‌شان در حمایت از صدام و رژیم گذشته ایران و سرنگونی هواپیمای مسافربری و کشتن انسان‌های بیگناه توسط ناو آمریکایی.»

وی همچنین به اقدامات آمریکا علیه مردم افغانستان، عراق، یمن و منطقه خاورمیانه و شمال آفریقا اشاره کرد. روحانی تأکید کرد: «آمریکایی‌ها امشب اعلام کردند که از برجام خارج شدند؛ این در واقع تصریحی بود بر کاری که آنها در ماه‌های قبل به شکل دیگری انجام داده بودند. آمریکا بگوید که از زمان توافق تا به امروز چه زمانی به همه تعهدات خود عمل کرده است جز چند امضا و بیانیه، آیا هرگز به‌نفع مردم ایران و در چارچوب تعهدات برجام عمل کرده بودند یا نه؟»

رئیس‌جمهوری گفت: «ملت ایران طبق اذعان آژانس بین‌المللی انرژی اتمی به تعهد خود وفادار بوده و دولت ایران به همه تعهداتی که در برجام داشته عمل کرده است اما امروز شاهدیم که کشوری که به تعهدات بین‌المللی احترام نمی‌گذارد چه کسی است.»

وی با تأکید بر اینکه برجام توافق بین‌المللی ایران و آمریکا نبوده که آمریکا بخواهد از این توافق خارج شود، افزود: «برجام یک توافق چندجانبه و بین‌المللی بوده؛ برجام توافقی است که مورد تأیید شورای امنیت سازمان ملل و قطعنامه ۲۲۳۱ قرار گرفته است، بنابراین آمریکا رسماً امشب اعلام کرد که به تعهدات بین‌المللی توجهی ندارد.»

روحانی افزود: «قبل از برجام هم آقای ترامپ از تعهد مهم و مفید پاریس که برای محیط‌زیست بود خارج شد، توافقات دیگری نیز مثل توافقات تجاری بود که از آن خارج شد بنابراین این امر سابقه‌دار است.»

رئیس‌جمهوری با اشاره به حمایت‌های نخست‌وزیر رژیم صهیونیستی از موضع اخیر ترامپ مبنی بر خروج از برجام، خاطرنشان کرد: «مردم ما در همین دقایق شاهد بودند تنها رژیمی که از مواضع ترامپ حمایت کرد، رژیم نامشروع صهیونیستی بود؛ همان رژیمی که دانشمندان هسته‌ای ما را به شهادت رساند و رژیمی که روزی نیست که در تاریخ سیاسی و زندگی‌اش، ظلم و جنایت علیه مردم منطقه به‌ویژه ملت بزرگ فلسطین نباشد.»

روحانی تأکید کرد: «از این لحظه توافق برجام میان ایران و پنج کشور است؛ از این لحظه ۵+۱، یک را از دست داده است و در این شرایط ما باید منتظر آن باشیم که ۶ کشور بزرگ جهان نسبت به این توافق چگونه عمل خواهند کرد.»

رئیس‌جمهوری با بیان اینکه ما ظرف چند هفته آینده ضمن مذاکره با کشورهای اروپایی، روسیه و چین، رایزنی‌ها و هماهنگی‌های لازم را انجام می‌دهیم، اظهار کرد: «اگر در پایان این مدت کوتاه به این نتیجه برسیم که با همکاری پنج کشور عضو برجام می‌توانیم به هر آنچه که منافع ملت ایران بوده، برسیم و به‌رغم حرف‌های بی‌نژاتک امشب ترامپ، برجام پایدار خواهد ماند و ما می‌توانیم به سمت ثبات در منطقه قدم‌های خود برداریم. ولی اگر دیدیم که چنین نیست من در گفت‌وگویی با مردم کشورمان ایران موضع‌مان را به اطلاع آنان خواهیم رساند.»

روحانی تأکید کرد: «مردم هیچ‌گونه نگرانی برای آینده کشور نداشته باشند. ما از هفته‌ها و ماه‌ها پیش به این نتیجه رسیده بودیم که ترامپ، وفادار به تعهدات بین‌المللی و از جمله برجام نیست و تصمیم‌های لازم را برای مسائل اقتصادی اتخاذ کردیم که سیاست جدید ارزی‌مان یکی از همین تصمیمات بود.»

رئیس‌جمهوری کشورمان با بیان اینکه با برجام بدون آمریکا هم مردم ما شاهد خواهند بود که ارز کشور تا مین می‌شود و کالاهای مورد نیاز نیز به‌دست آنان می‌رسد، اظهار کرد: «مردم ما هیچ نگرانی‌ای نداشته باشند. امشب ملت ما مصمم‌تر و متحدتر از گذشته است و کار ترامپ نیز یک جنگ روانی و یک فشار اقتصادی بود که نخواهیم گذاشت او در این موضوع موفق شود.»

وی تصریح کرد: «تاریخ نشان خواهد داد که ما همان‌طور که پیش از این نیز در برابر توطئه‌های دشمنان مان پیروز بوده‌ایم در این مورد هم پیروز خواهیم شد.»

رئیس‌جمهوری کشورمان با تأکید بر اینکه به سازمان انرژی اتمی دستور داده است که در صورت نیاز غنی‌سازی صنعتی را بدون محدودیت آغاز کند، اظهار کرد: «ما برای اجرایی کردن این تصمیم چند هفته صبر می‌کنیم و با کشورهای دیگر برجام را امضا کرده‌اند و به آن وفادار مانده‌اند، مذاکره می‌کنیم و در این مذاکره همه چیز بر مبنای منافع ملی ماست، اگر تضمین شود به ماندن در برجام ادامه خواهیم داد ولی اگر برجام تنها یک سندی شود که منافع ملی ایران در آن لحاظ نشده باشد آن وقت راه و تصمیم ما روشن خواهد بود.»

روحانی در پایان گفت: «مردم ما مشکلاتی در زندگی فردا، هفته بعد، امسال و سال‌های آینده به‌حرف قوه الهی احساس نخواهند کرد و من امشب از یک سو ناراحت هستم مردم آمریکا که مردم بزرگی هستند گرفتار زعامت کسی شدند که حیثیت آنها را زیر سوال برده است و از سویی خوشحال هستم که یک موجود مزاحم از برجام خارج شده است.»



### یادداشت شفاهی

## آمریکا متحدان خود را از دست داد

تصمیم دیروز ترامپ دور از انتظار نبود، با توجه به سابقه آقای ترامپ و آنچه از میراث آقای اوباما داشت و از قبل هم این را اعلام کرده بود، می‌توانستیم این اقدام ترامپ را پیش‌بینی کنیم. از رفتار و سخنان دیروز ترامپ می‌توان این برداشت را داشت که تحت‌تأثیر مشاوران جنگ طلب خود تصمیم‌گیری می‌کند و سخن می‌گوید، مشاورانی که تنها با گرفتن چند هزار دلار حاضر شده‌اند با گروهی تروریستی مانند منافقین همراه شوند و در نشست‌های آنها شرکت کنند. آمریکا بسیاری از فرصت‌هایی را که می‌توانست در مشارکت دیپلماتیک و سیاسی با ایران داشته باشد با خروج از برجام از دست داد.

از طرف دیگر می‌توانیم ببینیم که امروز آمریکا با این اقدام، متحدان خود را نیز از دست داده است، به‌صورتی که تنها اسرائیل و عربستان سعودی همراه این کشور باقی مانده‌اند؛ این نشان‌دهنده راه بسیار سختی است که ترامپ در عملی کردن تهدیدهای خود علیه ایران و اعمال تحریم‌های جدید در پیش گرفته است و لذا ممکن است این تحریم‌ها را به کلی نتواند اجرایی کند. به‌نظر با توافق دیشب، ایران در موضع بهتری قرار گرفت، چرا که می‌توانست شرایط بدتری رقم بخورد، مانند اینکه ترامپ می‌توانست از برجام خارج نشود و برجام را در پروسه زمانی طولانی‌تری از بین ببرد که این حالت برای ایران بسیار بدتر بود. در این شرایط ما به خوبی می‌توانیم بفهمیم که از هر کشوری باید چه انتظاری داشته باشیم.

امروز توپ در زمین سایر کشورهای گروه ۵+۱ است، به این معنا که پنج کشور باقی‌مانده باید اعلام بکنند که به تعهدات خود همچنان پایبند هستند و از تحریم‌های جدید آمریکا تبعیت نخواهند کرد. این موضع صرفاً به‌خاطر برجام نیست، این موضع به‌مسئله صلح و امنیت جهانی ربط پیدا می‌کند. امروز حفظ برجام به‌عنوان یک مسیبل برای حفظ صلح و امنیت جهانی شناخته می‌شود. بنابراین آینده صلح جهانی در دست پنج کشور باقی‌مانده در برجام است که اگر موفقیت‌آمیز باشد می‌تواند مدلی برای حفظ امنیت جهانی باشد.

از طرف دیگر باید به این هم توجه کرد که آقای روحانی بیان کرد که ایران مایل است برجام باقی بماند، نه اینکه ایران تحت هر شرایطی در برجام باقی خواهد ماند. اگر سایر کشورهای عضو برجام به تعهدات خود عمل کنند نگاه ایران هم تمایل به ماندن در برجام خواهد داشت. اگر این امر محقق نشود ایران به تناسب، اقدامات خود را در پیش خواهد گرفت؛ از غنی‌سازی اورانیوم بنا به نیاز خود در هر سطحی تا خروج کامل از برجام. چیزی که امروز مهم است اینکه ایران نشان داده که به‌عنوان جزئی از نظام بین‌المللی به توافقات موجود پایبند است. نکته دیگری که آقای روحانی به آن اشاره کرد اینکه ترامپ نماینده کل جامعه آمریکا نیست. بسیاری از نخبگان و سیاستمداران واشنگتن با خروج از برجام مخالف هستند و حتی در نظر سنجی اخیر هم بیش از ۶۳ درصد مردم آمریکا با خروج آمریکا از برجام مخالفت کرده‌اند و این نشان‌دهنده این است که بین جامعه آمریکا و آقای ترامپ تفاوت‌هایی وجود دارد.

### دیباکو حسینی

کارشناس مرکز  
بررسی‌های استراتژیک  
ریاست جمهوری



### گفت‌وگو

## مجلس باید طرح سه‌فوریتهی خروج نرم از NPT را تصویب کند

فواد ایزدی کارشناس مسائل بین‌الملل در گفت‌وگو با «فرهنگستان» با اشاره به دستور ترامپ مبنی بر خروج آمریکا از برجام اظهار داشت: اتفاقی که امروز رخ داده خروج سخت آمریکا از برجام است. آقای ترامپ از برجام خارج شده و مسوولیت خروج از آن را پذیرفته و اعلام کرده است که همه تحریم‌ها برمی‌گردد.

وی ادامه داد: دونالد ترامپ به‌عنوان رئیس‌جمهور آمریکا با ادبیات کاملاً تهاجمی نسبت به مردم و دولت ایران صحبت کرده است.

کارشناس مسائل بین‌الملل با بیان اینکه دولت آقای روحانی باید در اقدامی فوری مقابله به مثل کند، تصریح کرد: تنها زمانی که دولت‌مردان آمریکایی متوجه می‌شوند زبان زور است و در همین زمینه مجلس شورای اسلامی باید طرح سه‌فوریتهی را با همکاری شورای امنیت ملی برای خروج از NPT معاهده عدم اشاعه سلاح‌های هسته‌ای تنظیم کند.

وی یادآور شد: ایران در حین خروج از NPT می‌تواند در بعضی از زمینه‌ها همچنان با آژانس همکاری‌های لازم را داشته باشد یعنی لزوماً همه تعاملاتش را متوقف نکند و این پایان همکاری ما با آژانس نخواهد بود. ایزدی تصریح کرد: ترامپ با ادبیات خاص خود قصد وارد کردن شوک به جمهوری اسلامی ایران را دارد و جمهوری اسلامی هم به‌جز اینکه به آمریکا شوک وارد کند، راهی ندارد. خروج نرم از NPT هم می‌تواند شوک لازم را وارد کند.

کارشناس مسائل بین‌الملل در ادامه خطاب به دولت‌مردان کشورمان تأکید کرد: اگر در مقابل ترامپ دولت ضعیف عمل کند او خواسته‌های بیشتری را روی میز خواهد گذاشت و شاید یکی از دلایل و نقص‌هایی که ما در گذشته داشتیم این بوده که دولت نتوانسته بود به آن شدتی که باید در مقابل نقض برجام از سوی آمریکا ظاهر شود.

وی با بیان اینکه عجله‌ای برای خروج از برجام نیست، گفت: باید دید که اتحادیه اروپا آیا می‌تواند از شرکت‌های اروپایی در مقابل فشارهای آمریکا دفاع کند یا خیر و لزوماً عجله‌ای برای خروج از برجام وجود ندارد و همه چیز به عکس‌العمل اروپایی‌ها بر می‌گردد.



### یادداشت شفاهی

## از این پس هیچ کشوری به آمریکا اعتماد نخواهد کرد

حمیدرضا آصفی  
سخنگوی اسبق  
وزارت امور خارجه

ترامپ با انتصاب اتهامات بی‌ربط و غیرواقعی در خصوص حمایت از تروریسم، صدور سلاح به منطقه و حمایت از حزب... این موضوعات را از دلایل اصلی خروج از برجام بیان داشت و اعلام کرد آمریکا ضمن خروج از برجام تحریم‌های جدیدی علیه کشور ما اعمال خواهد کرد. آمریکادار حالی این موضوعات را مطرح می‌کند که خود با دخالت‌های نابجا در منطقه موجب بی‌ثباتی و بهرم خوردن نظم و امنیت در غرب آسیا شده است. علاوه بر آن دولت آمریکا با صدور انواع سلاح‌ها به منطقه عملاً از تعهدات خود نسبت به کمک به ثبات در منطقه سر باز زده است. آمریکا در حالی ایران را به حمایت از تروریسم متهم می‌کند که خود با بنیان‌گذاری ایجاد تروریسم در افغانستان و همچنین داعش در منطقه بوده‌بزرگ‌ترین متحد کشورهای حامی تروریسم در منطقه چون رژیم صهیونیستی و آل‌سعود است. پیروزی قاطع حزب... در لبنان موجب عصیانیت دولت آمریکا از این پایگاه گسترده است و با عصیانیت از شکست‌های پی‌در پی، ایران را متهم به عامل بی‌ثباتی در منطقه می‌کند.

آمریکا با سابقه بسیار منفی و غیرقابل قبول در جایگاهی قرار ندارد که این چنین نسبت به جمهوری اسلامی ایران اظهار نظر کند. اقدام ترامپ در مرحله بی‌احترامی به دولت‌های خود و سپس به مردم ایالات متحده آمریکا است که چگونه موجب رسوایی و سرفرازی آنها در نقض تعهدات بین‌المللی شده است. ترامپ با این قبیل اظهارات عوام‌فربانه اقدام به فرار روبه جلو کرده است. بدون تردید از این پس هیچ کشوری به دولت آمریکا اعتماد نخواهد کرد و ترامپ با اقدام خود جایگاه نازل آمریکا را در افکار عمومی بیش از پیش تنزل داد و نزد افکار عمومی منزوی و منفور کرد. ایران نشان داد به مسوولیت‌های خود به‌رغم آمریکا پایبند است و احترام جهانی را برای خود به همراه آورد. اظهارات موگرینی بعد از ترامپ حاکی از عصیانیت و انزجار افکار عمومی اروپا نسبت به آمریکا است. اقدام اخیر ترامپ عزم و اراده مردم ایران را برای راهی که انتخاب کرده‌اند استوارتر کرده و همدلی و یکپارچگی مردم ایران را به دنبال خواهد داشت. این قبیل اقدامات نمی‌تواند در اراده مردم ایران تأثیری داشته باشد و منضر اصلی این اقدام سنجیده خود ترامپ و دولت اوست.